[In English, p. 3 - Suomeksi s. 5]

ИЗ ДНЕВНИКА ПОЛНОМОЧНОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ СССР В ВЕЛИКОБРИТАНИИ И. М. МАЙСКОГО

12 декабря 1939 г.
Секретно

Военное продвижение в Финляндии идет сравнительно медленно. Характер поверхности, климат, время года (короткий день, низкая облачность, озера и болота еще как следует не замерзли) — все это против нас. В такой обстановке механизация Кр[асной] Армии не может сказаться с полной силой. Наконец, на Карельском перешейке финны имеют довольно серьезные укрепления, построенные на использовании имеющихся там рек, озер и болот. Все это, конечно, будет преодолено, но пока требуется терпение.

Эта задержка в развитии событий в Финляндии создает благоприятную почву для развертывания бешеной антисоветской кампании в Англии. Прошло уже почти две недели с начала ее, а пока нет признаков спада волны. Скорее, напряжение еще растет [...]

Весьма показательна под тем же углом зрения речь Галифакса [Halifax] в палате лордов 5 декабря. Весьма показательна также "боевая" активность Батлера [Butler] в Женеве, поддерживающего исключение СССР из Л[иги] н[аций]. Очень любопытно также решение брит[анского] пра[вительства] опубликовать ”Белую книгу” о летних переговорах в Москве. До сих пор ф о [Foreign Office] неоднократно отклонял такой шаг под предлогом, что ”это могло бы неблагоприятно отразиться на англо-советских отношениях”. Теперь данное соображение отброшено. Легко себе представить содержание этой будущей ”Белой книги” Брит[анское] пра[вительство] постарается использовать ее для оправдания своего поведения во время переговоров и для обвинения СССР. Ложь, клевета, искажения —
все будет пущено в ход для достижения этой цели. Вероятнее всего, даже не простая ложь, а (что гораздо опаснее) ловкая смесь правды и лжи. Нам тоже следовало бы подготовить свою ”книгу” для опубликования ее сразу же после английской. Иначе британская версия без всякого отпора с нашей стороны пойдет гулять по свету.

Что будет дальше?

Не сегодня-завтра ожидается решение Л[иги] н[аций]. Вероятно, принято будет ”исключение”. Как будет реагировать на него брит[анское] пра[вительство], еще трудно сказать. Ясно одно: на открытую вооруженную поддержку Рюти [Ryti] и К° оно не пойдет, но политическую, дипломатическую и снабженческую помощь (включая поставку аэропланов, оружия и пр.) им будет оказывать.

Возвращаясь к кампании, вот что бросается в глаза. В кампании, связанной с Польшей, а потом с Прибалтикой, СССР обвиняли в "империализме". Сейчас главное ударение делается на "мировой революции" и "коммунизме". В правительственных и политических кругах сейчас живо дискутируется вопрос: кто враг № 1 — Германия или СССР? Ответы на этот вопрос даются различные. Неудивительно, что Лондон в настоящее время полон слухами о новых попытках нащупать почву для сделки с Гитлером. В этой связи упоминаются имена Монтегю Нормана [Montagu Norman] и Хораса Вильсона [Horace Wilson].

Очень большую роль играла и будет играть позиция США. Чемберлен [Chamberlain] и К° ориентируются на них сейчас больше, чем когда-либо.

Несмотря, однако, на все антисоветское бешенство, наполняющее общественно-политическую атмосферу страны, здесь до сих пор совершенно не было разговоров (которые давно идут во Франции) о разрыве дипломатических отношений с СССР.

Англичане умнее французов, да к тому же они уже имели печальный опыт подобного разрыва. Повторять им его не хочется. Тем не менее за более отдаленное будущее я ручаться не стал бы. В эпоху войны все возможно.
Внешнее отношение к нам здесь вполне корректное. Но зато около полпредства и торгпредства, как всегда в дни больших антисоветских кампаний,— леденящая пустота. За некоторыми исключениями, все наши ”друзья”, как ”правые”, так и ”левые”, с начала кампании бросились в кусты. Что ж, это не впервой. Вернутся.
Я — стреляная птица, и бурю мне встречать не в новинку. Чем скорее закончатся события в Финляндии, тем скорее она уляжется. Англичане большие любители признавать ”свершившиеся факты”.

АВП РФ, ф 017а, оп. 1, п. I, д. 6, л. 355—357.

Источник: Министерство Иностранных Дел Российской Федерации. Документы внешней политики. 1939. XXII:2. № 856. Москва: Междунар. отношения, 1992.

FROM THE DIARY OF THE PLENIPOTENTIARY REPRESENTATIVE OF THE USSR IN GREAT BRITAIN I.M. MAISKY

December 12, 1939 г.
Secret.

The military advance in Finland goes relatively slow. The nature of the surface, climate, season (short day, low clouds, lakes and swamps are not frozen yet) - all this is against us. In such a situation, the mechanization of the Red Army cannot show itself with full force. Finally, on the Karelian Isthmus, the Finns have quite serious fortifications built on the use of the rivers, lakes and swamps available there. All this, of course, will be overcome, but for now patience is required.

This delay in the development of events in Finland creates a fertile ground for launching of a fierce anti-Soviet campaign in England. Almost two weeks have passed since the beginning of it, and so far there are no signs of a decline in the wave. Rather, the tension is still growing [...]

Halifax's speech in the House of Lords on December 5 is very indicative from the same point of view. The "militant" activity of Butler in Geneva, who supports the exclusion of the USSR from League of Nations, is also very indicative. Also very curious is the decision of the British government to publish the White Paper on the summer talks in Moscow. Until now, the Foreign Office has repeatedly rejected such a move under the pretext that "it could adversely affect Anglo-Soviet relations." Now this consideration has been discarded. It is easy to imagine the content of this future "White Paper" the British government will try to use it to justify their behavior during negotiations and to accuse the USSR. Lies, slander, distortion - everything will be put into motion to achieve this goal. Most likely, it is not even a simple lie, but (which is much more dangerous) a clever mixture of truth and lies. We, too, should prepare our “book” for publication immediately after the English one. Otherwise, the British version will go for a walk around the world without any resistance from our side.

What will happen next?

On one of these days the decision of League of Nations is expected. The "exclusion" will probably be accepted. How the British government will react to it, is difficult to say. One thing is clear: it will not go to the open armed support of Ryti and Co., but it will provide them with political, diplomatic and supply assistance (including the supply of airplanes, weapons, etc.).

Returning to the campaign, here's what catches your eye. In the campaign connected with Poland and then with the Baltic states, the USSR was accused of "imperialism". The main emphasis now is on "world revolution" and "communism". In government and political circles, the question is now vividly debated: who is enemy number 1 - Germany or the USSR? There are various answers to this question. Unsurprisingly, London is now full of rumors of renewed attempts to see how the land lies for a deal with Hitler. In this regard, the names of Montagu Norman and Horace Wilson are mentioned.

The position of the United States has played and will continue to play a very important role.

Chamberlain and Co. are guided by them more than ever. Despite, however, all the anti-Soviet frenzy that fills the socio-political atmosphere of the country, there have been absolutely no talks (which have been going on in France for a long time) about breaking off diplomatic relations with the USSR. The British are smarter than the French, and besides, they already had the sad experience of such a break. They do not want to repeat it. Nevertheless, I would not give any guarantee for a more distant future. In the era of war, anything is possible.

The external attitude towards us is quite correct here. But on the other hand, there is a chilling emptiness around the embassy and the trade representation, as always in the days of large anti-Soviet campaigns. With a few exceptions, all our "friends", both "right-wing" and "left-wing", from the beginning of the campaign rushed into the bushes. Well, this is not the first time. They will return.

I am no tenderfoot, and it is no novelty to me to meet a storm. The sooner the events in Finland end, the sooner it will settle. The British are big fans in adapting themselves into a "fait accompli".

АВП РФ, ф 017а, оп. 1, п. I, д. 6, л. 355—357.

Source: Foreign Ministry of the Russian Federation. Foreign policy documents. 1939. XXII:2. No 856. Moscow: Mezhdunar. otnosheniya, 1992.

SNTL:N TÄYSIVALTAISEN EDUSTAJAN ISOSSA BRITANNIASSA I.M. MAISKIN PÄIVÄKIRJASTA

12. joulukuuta 1939 г.
Salainen.

Sotilaallinen eteneminen Suomessa käy varsin hitaasti. Maaperän laatu, ilmasto, vuodenaika (lyhyt päivä, matalat pilvet, järvet ja suot eivät ole vielä jäätyneet) – kaikki tämä on meitä vastaan. Sellaisessa tilanteessa Puna-armeijan motorisointi ei voi näyttäytyä täydellä voimalla. Ja vielä, Karjalan kannaksella suomalaisilla on aika vakavia linnoitteita, jotka on rakennettu käyttäen jokia, järviä ja soita paikan päällä. Kaikki tämä toki voitetaan, mutta nyt tarvitaan kärsivällisyyttä.

Viivitys tapahtumien kehittymisessä Suomessa luo hedelmällisen maaperän rajulle neuvosto-vastaiselle kampanjalle Englannissa. Melkein kaksi viikkoa on sen alusta kulunut ja aallon vähenemisestä ei ole merkkejä. Pikemminkin jännitys kasvaa [...]

Halifaxin puhe ylähuoneessa 5. joulukuuta oli kuvaava tälle näkökulmalle. Butlerin “sotaisa” toiminta Genevessä, mikä tukee SNTL:n poissulkemista Kansainliitosta, on myös hyvin kuvaava. Varsin outo on brittihallituksen päätös julkaista Moskovan kesäneuvotteluista Valkoinen paperi. Tähän saakka ulkoministeriö on toistuvasti torjunut liikkeen siihen suuntaan perustellen, “että sillä voisi on haittaava merkitys brittien neuvostosuhteille”. Nyt näistä perusteluista on luovuttu. On helppo kuvitella tulevan “valkoisen paperin” sisältö, brittihallitus yrittää käyttää sitä perustelemaan heidän käytöstään neuvottelujen kuluessa ja syyttää SNTL:ää. Valheet, solvaukset, vääristely – kaikki on pantu liikkeelle tämän tavoitteen saavuttamiseksi. On todennäköistä, ettei se edes ole yksinkertaista valhetta, vaan (mikä on kaikista vaarallisinta) nokkela sekoitus totta ja valheita. Myös meidän tulisi valmistaa meidän “kirjamme”, joka julkaistaisiin heti brittien jälkeen. Muussa tapauksessa brittiversio kulkee läpi maailman ilman minkäänlaista vastustusta meidän puolel-tamme.

Mitä seuraavaksi tapahtuu?

Tässä jonakin päivänä Kansainliiton päätös on odotettavissa. “Poissulkeminen” luultavasti hyväk-sytään. Kuinka brittihallitus siihen reagoi, vaikea sanoa. Yksi asia on selvää: se ei lähde Rytin ja kumpp. hallituksen avoimeen tukemiseen, mutta tulee antamaan heille poliittista, diplomaattista ja aineellista apua (mukaan lukien toimittamalla lentokoneita, aseita, jne).

Palaten kampanjaan, tämä siellä sattuu silmään. Puolaan ja sitten Baltian maihin liittyvässä kampanjassa SNTL:ää syytettiin “imperialismista”. Nyt paino on “maailmanvallankumouksessa” ja “kommunismissa”. Hallitus- ja poliittisissa piireissä vilkas keskustelu käy siitä, kuka on vihollinen numero 1 – Saksa vai SNTL. Tähän kysymykseen on useita vastauksia. Ei ole yllättävää, että Lontoo on täynnä huhuja uusista yrityksistä saada selvyyttä sopimuspohjasta Hitlerin kanssa. Tätä koskien on mainittu Montagu Normanin ja Horace Wilsonin nimet.

Yhdysvaltojen asema on näytellyt ja tulee näyttelemään hyvin tärkeää roolia. Chamberlain ja kumpp. saavat heiltä enemmän ohjausta kuin koskaan. Huolimatta kaikesta neuvostovastaisesta raivokkuudesta, joka täyttää maan yhteiskunnallispoliittisen ilmapiirin, ei ole vähäisemmässä määrinkään ollut puhetta (mikä on Ranskassa ollut käynnissä pitkän aikaa) diplomaattisuhteiden katkaisemisesta SNTL:n kanssa. Britit ovat fiksumpia kuin ranskalaiset ja sitä paitsi, heillä on jo ollut surullinen kokemus tällaisesta katkaisemisesta. He eivät halua toistaa sitä. En kuitenkaan osaa antaa minkäänlaisia takeita etäämmästä tulevasta ajasta. Sodan vallitessa mikä tahansa on mahdollista.

Ulkoinen esiintyminen meitä kohtaan on täällä varsin korrektia. Mutta toisaalta lähetystön ja

kaupallisen edustuston ympärillä on kylmäävä tyhjyys kuten aina suurten neuvostovastaisten kampanjojen aikana. Muutamin poikkeuksin kaikki “ystävämme” sekä “oikealta” että “vasemmalta” ovat syöksyneet kampanjan alusta alkaen pensaisiin. No jaa, tämä ei ole ensi kerta. He palaavat.

En ole mikään arkajalka ja minulle ei ole uutta kohdata myrsky. Mitä pikemmin tapahtumat Suomessa päättyvät, sitä nopeammin kaikki asettuu. Britit ovat kovin innostuneita mukautumaan jo tapahtuneisiin tosiasioihin.

АВП РФ, ф 017а, оп. 1, п. I, д. 6, л. 355—357.

Lähde: Venäjän Federaation ulkoministeriö. Ulkopolitiikan dokumentteja. 1939. XXII:2. No 856. Moskova: Mezhdunar. otnoshenija, 1992.